

Justis- og politidepartementet
Lovavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Oslo, 17. januar 2012

lovavdelingen@jd.dep.no

Deres referanse: 201107915 ES SRY/bj

Deres dato: 07.12.2011

Høring – Behandling av sivile krav etter terrorhandlingene 22. juli 2011 Endringer i voldsoffererstatningsloven og straffeprosessloven

Det vises til Justis- og politidepartementets høringsbrev med nevnte ref, sendt høringsinstanser med høringsfrist 18. januar 2012.

1. Høringsnotatets innhold

Det er positivt at enkelte punkter i voldsoffererstatningsloven blir evaluert, men tragisk at det måtte en terrorhandling til for at ofrene blir sett. Landsforeningen for volds ofre (LFV) vil imidlertid uttrykke vår bekymring om at følgene og tiltak etter 22.7 vil medføre at andre utsatt for den daglige vold blir uteglemt eller tilsidesatt.

Nylig avgåtte justisminister Knut Storberget uttalte etter tiltredelse at voldsproblematikken hadde vært utredet nok. Nå var det tid for handling og tiltak. Senere har det fra landets politiske ledelse ved svært mange anledninger blitt uttalt hvor alvorlig voldshandlinger er og hvilke negative konsekvenser dette gir for voldsutsatte og samfunnet for øvrig. Det er derfor med bekymring LFV konstaterer at departementets hørings saker *Fra ord til handling og Endringer i voldsoffererstatningsloven*, med høringsfrister hhv 9. juni 2008 og 20. september 2010 fremdeles er uavklarte og under behandling i departementet.

LFV har i mange år vært pådriver for å forbedre erstatningsordningen for voldsutsatte. Stortinget har pålagt departementet å evaluere praktiseringen av voldsoffererstatningsloven for å se om loven fungerte etter sin intensjon. Dette har aldri blitt gjort, fordi departementet ikke kan evaluere seg selv. LFV har derimot gjennomgått alle sakene behandlet i Erstatningsnemnda for volds ofre (nemnda) og kan fastslå at loven ikke fungerer etter sin intensjon, men krenker flere voldsutsatte enn den hjelper.

2. Gjeldende rett om tilkjenning av erstatning mv. som følge av straffbar handling

2.1 Domstolsbehandling

Sivile erstatnings- og oppreisningskrav som følge av en straffbar handling blir meget sjelden fremmet. Det er flere årsaker til dette.

- Påtalemyndighetene informerer kun om at dersom ofrene ønsker erstatning må dette fremmes innen tre uker etter anmeldelse.
- Få ofre får tildelt bistandsadvokat
- Gjerningsmannen er ofte ikke søker god
- Ofrene og påtalemyndighetene er mer opptatt av straffesaken enn erstatning

- Dersom gjerningsmann er søkergod viser erfaring at formue blir overført til eksempel andre familiemedlemmer, slik at inndrivning av erstatningsbeløpet blir vanskelig.
- En ny rettsak blir en så stor påkjenning at offeret ikke orker å gjennomføre det
- En sivil rettsak vil kunne medføre represalier da dette kan oppfattes som hevn
- Det er kun få ressurssterke ofre som har dyktige advokater som går til sivil erstatningssøksmål. Dette er mer unntaket enn regel.

Påtalemyndighetene plikter å informere ofrene om at de har krav på erstatning, og at dette må fremmes mot skadevolder i straffesaken. Erfaring viser at ofrene ikke informeres om voldsoffererstatningsloven, spesielt om § 3, som legges til grunn for om erstatning skal gis. Voldsoffererstatningsloven § 3. andre og tredje ledd sier, sitat:

Søknaden må være fremsatt for Kontoret for voldsoffererstatning før erstatningskravet mot skadevolder er foreldet etter reglene i foreldelsesloven. Det er likevel tilstrekkelig at søknaden fremsettes før skadevolderens eventuelle straffeansvar er foreldet etter reglene i straffeloven eller før skadelidte fyller 21 år.

Erstatning ytes bare når den straffbare handlingen er anmeldt til politiet. Dessuten må søkeren ha krevd at erstatningskravet tas med i en eventuell straffesak mot skadevolderen. I særlige tilfeller kan erstatning ytes selv om vilkårene i leddet her ikke er oppfylt.

I loven fremkommer kun at voldsutsatte kan kreve erstatning via Kontoret for voldsoffererstatning (KFV) med overnevnte krav. Det opplyses ikke om adgang til sivil erstatningssøksmål.

For øvrig er å bemerke at departementet i sin redegjørelse om erstatningskrav mot skadevolder spesielt er rettet mot 22.7-saken og ikke vanlige saker, og at det sannsynligvis ikke er aktuelt med sivile søksmål da skadevolder ikke er søkergod.

2.2 Voldsoffererstatningsordningen

I følge departementet har omlag halvparten av søkerne hatt «profesjonell» hjelp fra bistandsadvokat eller andre til utforming av søknaden. At gjennomsnittlig erstatningsbeløp er kr. 50.000,- er en indikasjon på at voldsofrene får for dårlig veiledning og hjelp i forbindelse med søknad om voldsoffererstatning.

Behandlingstid i forvaltningen er alarmerende høy og etterslepet med uferdige saker har til nå vært uforsvarlig høyt. LFV er derfor sterk tilhenger av at det iverksettes særskilte tiltak for å kunne behandle 22.7-sakene i tillegg til søknadene som fremmes som følge av de daglige voldshandlinger i samfunnet for øvrig.

Nemnda har en viktig funksjon ved at den skal inneha fagpersoner med kompetanse og erfaring fra saksfeltet. LFVs evaluering av nemndas arbeid og beslutninger har vist at nemnda bør styrkes. Nemndas medlemmer har vært byttet ut flere ganger, blant annet da LFV tidligere har påpekt at sittende nemnd har manglet nødvendig kompetanse. Ved siste endring ble nemnda tilført en psykiater og en advokat. Dette har fungert noe bedre enn tidligere. Vi har imidlertid merket oss at flere vedtak er fattet ved dissenser, noe som viser at det er behov for et bredere sammensatt utvalg i nemnda.

På grunn av dissenser og manglende gjennomgang av praktiseringen bør det etter LFVs mening settes ned et uhildet organ for å gjennomgå praktiseringen av loven. Vi viser også til evalueringen av voldtuktssaker ved KFV i forbindelse med NOU 2008:4, Fra ord til handling. Her ble det konkludert at det var et stort forbedringspotensiale. LFV har derfor i tidligere høringer vedrørende voldsofferproblematikk foreslått en utvidelse av nemndas medlemmer, og at en ny nemnd for eksempel bør bestå av:

- jurist/advokat
- psykolog som kan forholde seg til posttraumatisk stresslidelse (PTSD), noe nemnda etter vår mening ikke har i dag
- lege
- politi
- brukerrepresentant.

Til tross for at endring av voldsoffererstatningen § 13 Avgjørelsesmyndighet ikke er foreslått av departementet ved denne høring, tillater vi oss å fremme forslag om endring av nemndas sammensetting.

3. Særlig om erstatningskravene etter terrorhandlingene 22. juli 2011

3.1 Saksomfanget

LFV merker seg divergerende syn på forventede antall erstatnings søknader som følge av 22.7. Selv ved forsiktig anslag antall søknader mener LFV at departementets kostnadsoverslag for søknadsbehandling og erstatningsutbetalinger er sterkt undervurdert.

3.2 Voldsoffererstatningsmyndighetenes plan for behandling av 22. juli-sakene

På grunnlag av kunnskap og erfaring med praktisering av loven er LFV kritisk til departementets vurderinger. Det er ikke kostnader for å fastslå skadenivået i den enkelte saken som er problemet, men akutte behandlingsutgifter. Mange skadelidte har ikke økonomi til all behandling, og mange ofre har for eksempel måttet velge mellom psykologhjelp og fysioterapi. Spesielt når det gjelder ungdom vet vi at disse generelt sett ikke er formuende. Fordi mange ofre ikke har hatt økonomi til behandlingsutgifter, har riktig bilde ikke blitt presentert. Dette har medført at mange ofre aldri har fått riktig erstatning da de ikke har hatt midler til å dokumentere det reelle behovet for behandling med kvitteringer. Mange ofre som har hatt lite midler har blitt 100 % uføre grunnet mangel på behandling. For mange ofre har voldsoffererstatningen som de tilslutt har fått ikke kunnet dekke medisinsutgifter, noe som igjen har medført varige psykiske og fysiske helseproblemer som kunne ha vært unngått dersom de hadde hatt midler til riktig behandling. Erstatningsytelser som ikke dekker det reelle behov for rehabilitering kan derfor medføre store utgifter for staten i form av trygdeytelser istedenfor skatteinntekter fra rehabiliterte personer. Vi anbefaler derfor at skadelidte ofre, som har behov for umiddelbar behandling, umiddelbart blir forskuttert det de har behov for, noe som motregnes ved erstatningsoppgjør.

Problemstillingen kan synes løst ved teksten i § 14 femte ledd, men denne dekker ikke den skadelidtes behov for akutt behandling. LFV mener allikevel at å utsette saksavgjørelse til straffesak er endelig avgjort kan medføre meget store ulemper for skadelidte.

På generelt grunnlag, uavhengig av 22.7-sakene, anbefaler LFV at det foretas korreksjoner i § 14 femte ledd slik at nødvendige behandlingsutgifter blir dekket som et forskudd (å-konto beløp).

3.3 Tiltak for å styrke saksbehandlingskapasiteten

Departementets 3 års handlingsplan synes fornuftig, men kostnadene er sannsynligvis sterkt undervurdert. Opplyst ekstrabevilgning i statsbudsjettet for 2012 er for lavt. LFV anbefaler derfor at det ved første anledning foretas ekstrabevilgninger som tar høyde for, og er mer dekkende for, reelle utgifter til saksbehandling, erstatninger på et moralsk riktig erstatningsnivå og et nytt EDB saksbehandlingssystem som fungerer tilfredsstillende for og mellom de organer som er involvert i saksbehandlingen.

4. Behov særlige regler om muntlig behandling av søknader om voldsoffererstatning?

Departementet ønsker en utvelgelse av saker som kan tjene som presedenssaker for voldsoffererstatningsmyndighetene hva gjelder utmåling av oppreisningserstatning, og at man i disse sakene- typetilfellene – avholder muntlige konferanser. Departementet antar at det i tilfeller hvor det er krevd høyere oppreisningsnivå enn det som normalt har vært tilkjent for samme type handling, og hvor KFs avgjørelse kan tenkes å få betydning for oppreisningsnivået også i andre saker, kan være hensiktsmessig at flere av organets tjenestemenn deltar i slike muntlige konferanser. Departementet mener det må utarbeides «kjøreregler» for slike konferanser, og det vises til prosedyre benyttet av Utlendingsnemnda.

LFV støtter departementets vurdering om behov for gjennomføring av muntlige konferanser som beskrevet. Imidlertid mener vi det er urimelig å foreta en sammenligning av saksbehandling for personer som søker opphold og adgang til riket, mot personer som har blitt

utsatt for grov terrorhandling i sitt eget rike. Dette er etter vår mening en grov krenking og mistenkeliggjøring som kan oppleves som et nytt overgrep.

Mennesker er forskjellige, de reagerer forskjellig, ingen skader er like og de har forskjellig behov for behandling og oppfølging. LFV er derfor sterkt uenig i at det skal utvelges noen saker som skal tjene som presedenssaker. Alle som har behov for det skal ha adgang til å snakke med sin saksbehandler i forvaltningen. Alle må behandles likt og med respekt, og man må ha forståelse for at ofrenes behov er individuelle

5. Særlig om oppreisning

5.1 Oppreisningsnivået etter gjeldende rett. Særlig om 22. juli-sakene

Det opplyses at oppreisningsnivået er justert noe oppover de seneste årene, blant annet fordi kompensasjonshensynet - betoningen av virkningene for offeret - er tillagt større vekt.

LFV har merket seg at det kun er ved noen få type saker at betoningen av virkningene på ofrene er tillagt større vekt. Mange stygge overgrep har fremdeles den samme oppreisningen som på 80-tallet. Kunnskapen om virkningene på ofrene er generelt sett meget dårlig belyst, og i enkelte saker har oppreisningsbeløpene vært så små at det er å betegne som en krenkelse.

5.2 Forslag til endring i reglene om domstolsprøvingen av forvaltningsvedtak om oppreisningserstatning

5.2.1 Bakgrunn. Forslag til ny bestemmelse om domstolsprøving av oppreisningskrav

LFV mener at oppreisningskravet også skal kunne overprøves av domstolene selv om det er behandlet i straffesaken, og at alle erstatningssaker etter behandling i nemnda må kunne overprøves i domstolene. Dette på bakgrunn av at praksisen i nemnda i stor grad kan oppfattes som offerfientlig.

I mange saker blir ikke krav om ménerstatning, tapt arbeidfortjeneste m.m. behandlet i nemnda. Det er derfor av stor viktighet at disse sakene kan bringes inn for domstolene. Det kan virke som at forvaltningen ikke har verken tilstrekkelig kapasitet, kunnskap eller vilje til å behandle søknadene på en tilfredsstillende måte.

Domstolsprøving av erstatningskrav må gjelde alle poster, ikke bare oppreisning, da andre poster ofte unndras behandling.

På dette grunnlag er LFV ikke enig i departementets forslag til ny § 17a. Den må utvides til å gjelde alle erstatningskrav som følge av en voldshandling.

5.2.2 Nærmere om bakgrunnen for endringsforslaget

Departementet ønsker ikke endringer i domstolens adgang til å avsi realitetsdom for andre erstatningsposter. LFV er sterkt uenig i dette, da oppreisningserstatning erfaringsmessig er en liten del av det totale erstatningsbeløp. Se for øvrig våre merknader under punkt 5.2.1.

6. Endring av voldsoffererstatningens øvre grense

LFV er i utgangspunktet positiv til at taket for voldsoffererstatning i lovens § 11 økes. Vi mener imidlertid at taket bør fjernes i sin helhet. Begrunnelsen for å ha en maksimumsgrense er at ordningen dekkes over skatteseddelen, og at det er rimelig at den dekker et normalt liv med et normalt forbruk, slik at de som ønsker noe utover dette må sikre seg ved private forsikringsavtaler. Vi mener maksimumsgrensen på 60G er et dårlig egnet middel for å oppnå dette.

En maksimumsgrense vil gå utover de som er hardest rammet. Det vil si unge skadelidte som er betydelig skadet, og som er uten forsikringsdekning. Det er stort sett voksne personer med gode jobber som er dekket under uføre- og ulykkesforsikringer.

Man kan heller ikke forvente at folk flest, og spesielt ikke barn og ungdom, skal vurdere risikoen for å bli utsatt for grove voldshandlinger for så betydelig at de frivillig tegner private forsikringer. I så fall må man innføre en tvungen forsikringsordning av samme typen som ordningen med bilforsikring, noe som knapt noen mener er ønskelig.

Hvordan grensen potensielt slår ut kan illustreres ved en personskadedom som gjelder trafikkskade, *Bråtane* (Rt. 2002 s. 1436). Katrine Bråtane ble varig lammet fra skuldrene og ned i et trafikkuhell som 11-åring. Hun fikk etter dette behov for ombygging av bolig samt døgnkontinuerlig bistand. Høyesteretts flertall tilkjente Bråtane erstatning basert på kroner 175 000 i årlige pleie- og omsorgsutgifter. Mindretallet ønsket høyere erstatning. Hun ble i alt tilkjent kroner 6 445 250 for påførte og fremtidige utgifter til slik bistand. I tillegg kom erstatning for ombygging av foreldrenes bolig, fremtidig inntektstap mv.

Dommen illustrerer at erstatning for pleie- og omsorgsutgifter utover det offentliges tilbud kan bli betydelig, uten at dette medfører at skadelidte får en levestandard utover et "normalt liv med normalt forbruk". Dersom en tenker seg at maksimumsgrensen på 60G ble anvendt på Katrine Bråtanes saksforhold, ville dette medført at hennes totale erstatning ble nedjustert fra ca. 11,2 millioner kroner til 4,7 millioner kroner. Dette ville igjen medført at det ikke var noe rom for å dekke pleie- og omsorgsutgifter. Det må være på det rene at også volds ofre kan havne i en slik pleietrengende situasjon. Det er ubetenkelig å la slike tragiske tilfelle være fullt ut erstatningsmessige, selv om ordningen er finansiert over skatteseddelen.

Når det gjelder forholdet til NOU: 16 Standardisert personskadeerstatning, så går forslaget her ut på at pleie- og omsorgsutgifter skal standardiseres, men slik at de hardest rammede kan bevise seg over til en individuell utmåling. Utvalget eksemplifiserer sistnevnte med ovennevnte dom, jfr. NOU: 16 s. 262. Problemstillingen vil dermed fortsette å være relevant selv om denne erstatningsposten blir regulert i tråd med utvalgets forslag.

Det må antas at departementets begrunnelse for maksimumsgrensen sikter til de tilfelle hvor ressurssterke personer med svært høy inntekt blir utsatt for vold, og dermed havner utenfor arbeidslivet. Slike tilfelle må eventuelt løses ved en maksimumsgrense for beregning av årlig inntektstap.

LFV mener at en lovfestet øvre grense for erstatning kan bli urimelig lav for noen voldsutsatte som har blitt påført store varige skader. På dette grunnlag foreslår vi at det ikke lovfestes øvre grense for erstatning, og at voldsoffererstatningsloven § 11 første ledd endres i tråd med dette og i samsvar med andre lovtekster som f.eks. bilansvarsloven og pasientskadeerstatningsloven samt erstatningsordninger for yrkesskader.

7. Voldsoffererstatningsloven § 1 – personkretsen

7.1 Pårørendes rett til voldsoffererstatning

LFV mener at både etterlattes og pårørendes status som ofre må synliggjøres i loven. Etter dagens lov er de etterlatte definert som ofre og berettiget til en erstatningssum, men de har i praksis kun rett til 200 000 kr for tapet av et familiemedlem. Dette er i strid med lovteksten, villedende. For øvrig mener vi at tap av et barn er meningsløst lavt vurdert.

Det finnes mange eksempler på at etterlatte har fått betydelige problemer etter drapet på et familiemedlem, blant annet i form av delvis invalidiserende psykiske lidelser som posttraumatisk stress syndrom. Mange blir sykemeldt over lengre perioder, og andre faller helt ut av arbeidslivet. Etter dagens praksis er disse ikke berettiget til erstatning. Det finner LFV urimelig, i det vi viser til presedenssak i nemnda som ble vedtatt med dissens. Saken omhandler etterlatte som fikk avslag for tapt arbeidsinntekt samt ménserstatning som følge av at deres barn ble drept. Da avgjørelsen ble fattet med dissens viser dette at praksisen ikke kan kodifiseres.

Det opplyses at regjeringen er opptatt av at pårørende etter omstendighetene skal kunne ytes voldsoffererstatning dersom de påføres personskade som følge av at en nærstående er blitt utsatt for en straffbar voldshandling. Dette stemmer lite overens med departementets videre redegjørelse med konklusjonen, sitat: *Departementet mener derfor at den beste løsningen er ikke å lovregulere pårørendes rett til voldsoffererstatning, men la det være opp til praksis å*

avgjøre dette konkret. Som nevnt viser praksis klart at pårørende på visse vilkår har krav på voldsoffererstatning.

LFV vil hevde at det ikke medfører riktighet at de pårørende i dag har krav på voldsoffererstatning ettersom de ikke er tatt med i loven.

LFV har lang erfaring med å studere praktiseringen av voldsoffererstatningsordningen. Det er vår klare erfaring at svært få pårørende har fått innvilget søknader om erstatning, og da med små erstatningsbeløp. Dersom departementet mener noe annet bør det dokumenteres. Det at så få pårørende har mottatt erstatning, dokumenterer ytterligere behovet for å få de pårørendes rettigheter klart formulert i lovteksten.

Det er svært uheldig at pårørende til voldsofre ikke får voldsoffererstatning ettersom mange pårørende sliter med betydelige praktiske problemer blant annet i form av pleie av livstidsskadde familiemedlemmer, tapt arbeidsfortjeneste og økte utgifter, samt psykiske belastninger etter å ha opplevd at et familiemedlem er blitt påført store lidelser.

I høringsnotatet skriver departementet: *Fordi det likevel har vært noe usikkert om hvorvidt pårørende har rett til voldsoffererstatning, har departementet vurdert å ta inn en bestemmelse i voldsoffererstatningsloven § 1 som kodifiserer dagens praksis. Departementet er imidlertid kommet til at det er lovteknisk vanskelig å utforme en regel som både er tilstrekkelig presis og smidig.*

LFV oppfatter departementets uttalelse om at det lovteknisk er vanskelig å utforme en presis og smidig regel som lite troverdig, og under alle omstendigheter som et uakseptabelt argument mot å foreta en helt nødvendig lovendring.

LFV mener at voldsoffererstatningsloven må tilpasses FNs menneskerettighetserklæring FN A/Res 40/34, som Norge har ratifisert uten reservasjoner. Så lenge det har vært mulig å ta med pårørende i teksten i FN-resolusjonen, bør det også være fullt mulig på hensiktsmessig måte å formulere både de etterlattes og de pårørende som ofre i den norske lovteksten.

I FNs prinsipperklæring om rettigheter for ofre for kriminalitet og maktmisbruk er ofre definert som følger:

1. *«Ofre» betyr personer som, enkeltvis eller sammen, har lidt skade, herunder fysisk eller psykisk skade, følelsesmessige lidelser, økonomisk tap eller betydelig svekkelse av sine grunnleggende rettigheter ved handlinger eller unnlattelser som representerer brudd på straffelover som gjelder innen Medlemslandene, herunder lover som forbyr kriminelt maktmisbruk.*
2. *En person kan anses som offer i henhold til denne Prinsipperklæring uansett om gjerningsmannen er identifisert, pågrepet, tiltalt eller dømt og uten hensyn til familieforbindelse mellom gjerningsmann og offer. Betegnelsen «offer» innbefatter også, der det passer, det direkte offerets nærmeste familiemedlemmer eller personer forsørget av ham eller henne og personer som har lidt skade ved å gripe inn for å hjelpe nødstedte ofre eller for å hindre viktigmisering.*

Ved å tilpasse voldsoffererstatningsloven § 1, Lovens saklige virkeområde til «offerdefinisjonen» i FN-resolusjonen vil lovteksten bli både tilstrekkelig presis og smidig. Dette vil dekke persongruppene pårørende og etterlatte samt at personer som har bistått ofre bli ivaretatt, slik departementet foreslår under punkt 7.2. Dette vil vise at norske myndigheter også følger de internasjonale retningslinjer de forplikter seg til, og på denne måte fremstår like ansvarsbevisste som det de ønsker og forsøker å markedsføre seg som.

På dette grunnlag foreslår LFV at § 1. første ledd endres slik at setningen «eller dennes etterlatte» erstattes med setningen: *«også der det passer, det direkte offerets nærmeste familiemedlemmer eller personer forsørget av ham eller henne og personer som har lidt skade ved å gripe inn for å hjelpe nødstedte ofre eller for å hindre viktigmisering».*

7.2 Voldsoffererstatning til personer som har bistått ofre

LFV er enig med departementet i at personer som har bistått ofre skal ha erstatning. Mange av de som var på Utvika 22.7 er også å betegne som ofre da de utsatte seg for stor fare ved å hjelpe ofrene på Utøya. For mange ble dette en meget traumatisk opplevelse.

Imidlertid mener LFV at departementets forslag til endring av § 1. er nødvendig, da vi viser til vår redegjørelse og forslag under punkt 7.1.

8. Forslag til lovendring om fornærmede og etterlattes deltakelse i rettsmøter

8.1 Gjeldende rett. Bakgrunn for endringsforslaget

LFV anbefaler at der departementet benytter betegnelsen *fornærmede og etterlatte* erstattes dette med *fornærmede, pårørende og etterlatte*, eller som definert i FN-resolusjonen *det direkte offerets nærmeste familiemedlemmer*.

Forøvrig mener LFV at 22.7-saken er av en slik alvorlig karakter, der rikets sikkerhet er satt i fare, at det er i allmenhetens interesse at rettsforhandlingene blir offentliggjort for alle. Vi mener derfor at saken offentliggjøres direkte i TV-media.

8.2 Forslag til ny bestemmelse

I departementets forslag til nytt annet ledd i straffeprosessloven § 93 c benyttes personbetegnelsene fornærmede og etterlatte. Vi viser til tidligere merknader om utelatelse av persongruppen pårørende

9. Lovfesting av hjemmel for oppnevning av koordinerende bistandsadvokat

LFV har ingen innvendinger mot oppnevning av koordinerende bistandsadvokat og for øvrig ingen merknader ut over dette.

9.1 Nærmere om koordinerende bistandsadvokats oppgaver. Forslag til bestemmelse

LFV har ingen merknader.

Økonomiske og administrative konsekvenser

LFV har ingen merknader ut over det som er tatt opp under tidligere punkter

Margit Lømo
daglig leder

Knut Erik Bjerkeseeth
nestleder